

GIOVANNI MARIA BERTINI: *Studi e ricerche ispaniche*. Milano, Società editrice «Vita e pensiero», 1942. VI+148 pàgs. («Publicazioni dell'Università Cattolica del S. Cuore», Serie quarta: Scienze Filologiche, Volume XXXIX.)

Els freqüents viatges a Espanya del Prof. Bertini li han permès d'espigolar abundantament pels catàlegs de les biblioteques peninsulars. Fruit d'aquestes recerques, sense cap finalitat definida, però orientades per un coneixement profund de la vida hispànica en ses diverses èpoques i per un esperit agut per a copsar el caire interessant de moltes coses, són les notes aplegades en el present volum. I diem notes, amb preferència a estudis, perquè en la major part dels casos el Prof. Bertini ens ofereix un conjunt de materials descoberts quelcom a l'atzar en les seves exploracions. L'únic treball, i sens dubte el més interessant de tots, que va més enllà de la nota o del senzill document, és el que duu per títol *Testimonianze di spiritualità italiana in Catalogna*, estimable contribució a l'estudi de la nostra prosa religiosa medieval.

En aquesta monografia el Prof. Bertini exposa en línies generals el desenvolupament de la prosa moral i religiosa catalana des del regnat de Pere el Cerimoniós fins al final de l'Edat Mitjana. Després d'un breu esbós de les obres més representatives del gènere i d'un nodrit despullament de catàlegs de biblioteques antigues i modernes que contenen obres espirituals — emprant la nomenclatura del Sr. Bertini —, aquest dedica atenció especial a tres antigues traduccions catalanes d'obres d'autor italià: *Llibre de les Revelacions* d'Angela de Foligno, i *Espill de la Creu i Medicina del Cor* de Domenico Cavalca. Ja anteriorment, en el vol. II de l'«Homenatge a Antoni Rubió i Lluch», publicat en 1936, el Sr. Bertini havia enriquit la bibliografia literària catalana amb una altra aportació a l'estudi de la nostra prosa religiosa,¹ i havia anunciat² el propòsit d'estudiar algun dia les versions catalanes inèdites de Cavalca, Angela de Foligno, santa Caterina de Sena, Ubertino de Casale, Jaume de Voràgine i altres escriptors ascètics i místics italians. ¿Hem de considerar el treball que examinem com un acompliment parcial d'aquest propòsit? Si fos així, ens permetríem de dir al nostre amic Bertini que considerem el que fins ara ha fet com el tast d'una obra de molta més envergadura que tenim dret a esperar de la seva competència, i que ens plauria que quan aquesta obra aparegués estigués neta d'algunes ambigüitats i confusions que hem remarcat en el treball que recensionem, així com una major exactitud en la transcripció dels textos. No és admissible, per exemple, agrupar entre «i piu celebrati capolavori della letteratura spirituale catalana», sense cap més explicació, la traducció del Valeri Màxim, el *Somni* de Bernat Metge i la tan irreverent *Disputa de l'Ase* de Turmeda, amb tot i ésser totes elles obres molt representatives, i les dues últimes, a més, obres molt rellevants de les nostres lletres. La *Crònica de Pere el Cerimoniós*, en col·laboració amb Bernat Descoll, és una crònica particular d'aquest monarca i no una crònica general, i amb tota seguretat el text català de l'*Excitatori de la pensa a Déu* no és degut al seu autor Bernat Oliver, sinó a un anònim traductor desconegut i posterior.

En la resta del volum que comentem hi ha curiosos documents, alguns d'interès per a les relacions literàries d'Itàlia i d'Espanya (*Spigolature di mano-*

1. *I Soliloquia e lo Speculum peccatoris dello Pseudo Agostino in catalano* (loc. cit., 233-63).

2. Pàg. 240, n. 2.

scritti italiani; Una censura spagnola alla Divina Commedia, al Cortigiano e al Pastor Fido; Un notiziario manoscritto spagnolo del sec. XVII di avvenimenti italiani; i aportacions bibliogràfiques i notes diverses (*Lettere curiose (secoli XVII-XVIII)*); *Per il carteggio inedito de M. Menéndez y Pelayo*, i *Note di Folklore asturiano*). Entre les aportacions bibliogràfiques, hem de remarcar en les *Notizie di alcuni manoscritti ispanici della National-Bibliothek di Vienna*, les notícies d'un còdex català de lleis marítimes (ms. 3451; s. XIV) i d'unes *Preces quattuor catalanicae et duae benedictiones* (ms. 13933; s. XV).

Pere BOHIGAS

SILVIO PELLEGRINI: *Repertorio bibliografico della prima lirica portoghese*. Modena, Società Tipografica Modenese, 1939. 88 pàgs. («Istituto di Filologia Romanza della R. Università di Roma: Testi e manuali», XV.)

Tan ample com les dues bibliografies de cançoners provençals i francesos d'A. Jeanroy, menys detallat que la bibliografia dels trobadors d'A. Pillet i H. Carstens, aquest volumet del Prof. Silvio Pellegrini ens ofereix un utilíssim recull de dades per a l'estudi de la primitiva lírica galaico-portuguesa. El repertori està dividit en dues parts de desigual extensió: la primera dóna una llista dels còdexs avui existents de què hom té notícia; la segona descriu, ordenades cronològicament, les publicacions essencials sobre el tema, deixades de banda les obres generals, manuals, enciclopèdies i antologies. L'autor aspira a registrar totalment les publicacions només a partir de 1873, any en què Ernesto Monaci inaugura l'estudi científic dels cançoners galaico-portuguesos; abans d'aquesta data acull únicament deu números que creu encara útils (per a les altres publicacions envia a la bibliografia dreçada per Carolina Michaëlis en la seva edició del *Cancioneiro da Ajuda*). De 1873 a 1938 anota dues-centes setanta obres — amb referències també a llurs principals recensions —, xifra que denota un gran esforç de recerca i així mateix de lectura, per quant l'autor, tot i que, com ell ja indica en una advertència inicial, no vol redactar una bibliografia raonada, s'esforça tanmateix a donar una idea clara del contingut i a precisar d'una manera justa el valor dels treballs anotats (cf. remarques interessants, per exemple, en els núms. 167, 187, 279).

Un índex alfabètic dels autors registrats en el repertori, que clou el volum, fa de fàcil maneig aquest llibret. Potser no hauria estat del tot inútil un índex de matèries.

El Prof. Pellegrini, que, en aquest camp d'estudis — recordem altrament la seva activitat com a provençalista — s'havia ja donat avantatjosament a conèixer amb obres com el seu *Auswahl altportugiesischer Lieder* (Halle/S. 1928) i amb una sèrie d'erudits articles dispersos que recollí després en un volum sota el títol de *Studi su trove e trovatori della prima lirica ispano-portoghese* (Torino 1937), ens ofereix amb aquest repertori un valuós treball que ve a ésser la primera sistematització bibliogràfica que ha estat intentada en el camp de la poesia galaico-portuguesa.

R. A. i S.